

Comentariul poeziei Scrisoarea I scrisa de Mihai Eminescu- a treia parte

Ironia romantica se naste din distantare si relativism si creste in intensitate cand poetul semnaleaza diversitatea preocuparilor omenesti, de la cele mai banale si superficiale si pana la cele mai profunde si mai grave: "Unul cauta-n oglinda de-si bucleaza al sau par, / Altul cauta in lume si in vreme adevar".

Totul culmineaza cu portretul 'batranului dascal', pasionat de aventura cunoasterii, prin care Eminescu ne ofera de fapt, un portret al omului de geniu, scotand in evidenta contrastul dintre infatisarea sa fizica umila si derizorie si grandoarea si vastitatea orizontului gandirii: "Iar colo batranul dascal, cu-a lui haina roasa-n coate/ Intr-un calcul fara capat tot socoate si socoate/ Si de frig la piept si-ncheie tremurand halatul vechi/ isi infunda gatu-n guler si bumbacul in ureche; Uscativ asa cum este, garbovit si de nimic/ Universul fara margini e in degetul sau mic,/ Caci sub frunte-i viitorul si trecutul se incheaga/ Noapte-adanc-a vesniciei el in siruri o dezleaza;/ Precum Atlas in vechime sprijinea cerul pe umar/ Asa el sprijina lumea si vecia intr-un numar".

Cine este acest 'batran dascal', al carui efort titanice de a dezlega tainele universului este comparat cu cel al miticului Atlas? Dupa cum ne sugereaza una din variante, 'batranul dascal' nu este altul decat marele filozof german Immanuel Kant, pe care Eminescu il considera o culme de neatins a gandirii umane. Universul de gandire al "'batranului dascal" se intinde intre Geneza si Apocalipsa.

Dintre numeroasele viziuni cosmogonice, pentru reprezentarea Genezei, din Scrisoarea I, Eminescu a optat pentru cea din mitologia indiana Asa cum s-a remarcat, in versurile care celebreaza Geneza, se resimte influenta Imnului X, Imnul Creatiunii sau Imn catre Prajapati, din Rig-Veda. In mitologia indiana lumea are un creator, Prajapati, dar si un principiu creator Brahma, care reprezinta izvorul tuturor lucrurilor.

Versul cu care Eminescu isi incepe cosmogonia, ("La inceput, cand fiinta nu era, nici nefiinta") este aproape o parafraza a versetului initial din Imn catre Prajapati ("Atunci nu era nici nefiinta nici fiinta.."). Brahma, denumit Unul sau Unicul, divinitate suprema la vechii indieni, este o putere de natura spirituala un principiu ascuns si impenetrabil. Sub aceasta infatisare, apare si la Eminescu, in versul: "Cand patruns de sine insusi, odihnea cel nepatruns". Acest vers contine chiar o definitie alui Brahma.